

СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ПОВНОЛІТНІХ ДОНЬКИ АБО СИНА, ЩО ПРОДОВЖУЮТЬ НАВЧАННЯ ЗА КОРДОНОМ

Ольга Розгон, сертифікований експерт НААУ, доцент, к. ю. н.

У цій статті ми розглянемо актуальні моменти, які торкнулися основних питань для подання заяви щодо стягнення аліментів на утримання повнолітньої доньки або сина, що продовжують навчання за кордоном.

Ви зможете ознайомитися з:

— основними нормативно-правовими актами, які регулюють питання стягнення аліментів на утримання повнолітньої дитини, що продовжує навчання за кордоном;

— особливостями подання до українського суду позову про стягнення з одного з батьків аліментів на утримання повнолітньої дитини, що продовжують навчання за кордоном;

— процедурою подання позовної заяви про стягнення аліментів на утримання повнолітньої доньки або сина, що продовжують навчання за кордоном. Крім того, ми зупинимось на судовій практиці про стягнення аліментів на утримання повнолітньої дитини, що продовжує навчання за кордоном.

Сімейний кодекс України¹ надав можливість батькам узгодити питання надання утримання дитині як без втручання суду шляхом укладання договору про сплату аліментів на дитину, так і шляхом примусово-

го стягнення аліментів за рішенням суду. Відповідно до Закону України «Про державний бюджет України на 2019 рік» **у 2019 році розмір прожиткового мінімуму для дітей становить:**

Вік дитини	з 1 січня 2019 року	з 1 липня 2019 року	з 1 грудня 2019 року
до 6 років	1626 грн.	1699 грн.	1779 грн.
від 6 до 18 років	2027 грн.	2118 грн.	2218 грн.

При визначенні розміру аліментів суд ураховує щоквартальні зміни стосовно мінімального розміру аліментів на кожну дитину у законодавстві, тобто законодавчо визначено мінімально необхідний розмір, який має забезпечувати мінімальний рівень матеріального забезпечення дитини.

Відповідно до ст. 180 СК передбачений обов'язок батьків утримувати дитину до досягнення нею повноліття (18 років), а у випадках подальшого навчання —

до досягнення 23-річного віку. Обов'язок утримувати дитину закріплений за обома батьками.

Можливою є ситуація позасудових договірних відносин при стягненні аліментів на дитину. У такому разі необхідно орієнтуватись на положення ст. 189 СК, якою передбачені право батьків на укладення договору про сплату аліментів на дитину, обов'язковість його письмової форми та нотаріального посвідчення, а також наслідки невиконання у вигляді

¹ Далі за текстом — СК.

примусового стягнення за виконавчим написом нотаріуса.

Згідно з ч. 3 ст. 181 СК за рішенням суду кошти на утримання дитини (аліменти) присуджуються у частці від доходу її матері/батька або у твердій грошовій сумі за вибором того з батьків або інших законних представників дитини, разом з яким проживає дитина.

Крім того, відповідно до ч. 1 ст. 191 СК аліменти на дитину присуджуються за рішенням суду від дня пред'явлення позову.

У п. 20 постанови Пленуму Верховного Суду України від 15.05.06 р. № 3 «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» роз'яснено, що обов'язок батьків утримувати повнолітніх дочку/сина, які продовжують навчатися після досягнення повноліття (незалежно від форми навчання), виникає за обов'язкової сукупності таких юридичних фактів: досягнення дочкою/сином віку, який перевищує 18, але є меншим 23 років; продовження ними навчання; потреба у зв'язку з цим у матеріальній допомозі; наявність у батьків можливості надавати таку допомогу.

Спосіб стягнення аліментів, визначений рішенням суду, змінюється за рішенням суду за позовом отримувача аліментів.

Відповідно до ч. 1 ст. 199 СК якщо повнолітні дочка/син продовжують навчання та у зв'язку з цим потребують матеріальної допомоги, батьки зобов'язані утримувати їх до досягнення 23 років за умови, що вони можуть надавати матеріальну допомогу. Право на утримання припиняється у разі припинення навчання. Право на звернення до суду з позовом про стягнення аліментів має той із батьків, з яким проживає дитина, а також самі дочка/син, які продовжують навчання.

Відповідно до ч. 1 ст. 200 СК суд визначає розмір аліментів на повнолітніх дочку/сина у твердій грошовій сумі та (або) у частці від заробітку (доходу) платника аліментів з урахуванням обставин, зазначених у ст. 182 цього Кодексу, до яких, зокрема, належать: стан здоров'я та матеріальне становище дитини, стан здоров'я та матеріальне становище платника аліментів, наявність у платника аліментів інших дітей, непрацездатних чоловіка, дружини, батьків, дочки, сина, інші обставини, що мають істотне значення.

Суд ураховує обставину, що якщо відповідач є безробітним і має на утриманні непрацездатних осіб, то це

не звільняє його від обов'язку забезпечити належне утримання дитини і сплачувати аліменти у мінімальному розмірі, визначеному законом.

Розмір аліментів має бути необхідним та достатнім для забезпечення гармонійного розвитку дитини. Мінімальний гарантований розмір аліментів на одну дитину не може бути меншим, ніж 50 % прожиткового мінімуму для дитини відповідного віку (ч. 2 ст. 182 СК).

Розірвання шлюбу між батьками, проживання їх окремо від дитини не впливає на обсяг їхніх прав і не звільняє від обов'язків щодо дитини (ч. 2 ст. 141 СК).

Для стягнення аліментів на дитину необхідно встановити походження дитини від батьків.

Спершу визначимо правове регулювання відносин щодо встановлення походження дитини при стягненні аліментів із одного з батьків, який є іноземцем.

Громадянином України за народженням є (ст. 7 Закону України від 18.01.01 р. № 2235 «Про громадянство України»):

- особа, батьки або один з батьків якої на момент її народження були громадянами України;

- особа, яка народилася на території України від осіб без громадянства, які на законних підставах проживають на території України;

- особа, яка народилася за межами України від осіб без громадянства, які постійно на законних підставах проживають на території України, і не набула за народженням громадянства іншої держави;

- особа, яка народилася на території України від іноземців, які на законних підставах проживають на території України, і не набула за народженням громадянства жодного з батьків;

- особа, яка народилася на території України, одному з батьків якої надано статус біженця в Україні чи притулок в Україні, і не набула за народженням громадянства жодного з батьків або набула за народженням громадянство того з батьків, якому надано статус біженця в Україні чи притулок в Україні;

- особа, яка народилася на території України від іноземця і особи без громадянства, які на законних підставах проживають на території України, і не набула за народженням громадянства того з батьків, який є іноземцем;

- новонароджена дитина, знайдена на території України, обоє з батьків якої невідомі (знайда), є громадянином України.

Розглянемо приклад судової практики в Україні про стягнення аліментів на утримання повнолітньої доньки, яка продовжує навчання.

Так, за матеріалами справи № 462/6961/18 (рішення Залізничного районного суду м. Львова від 21.01.19 р.)² встановлено, що ОСОБА_1 звернулася до суду з позовом, який надалі уточнювала, до ОСОБА_2, в якому просила стягнути на її користь аліменти на утримання доньки ОСОБА_3 у розмірі 1/3 заробітку (доходу) платника аліментів щомісячно до досягнення донькою 23 років, а також стягнути з відповідача на свою користь понесені витрати на навчання доньки у розмірі 69782,54 грн. і додаткові витрати на утримання доньки у розмірі 18500,00 грн.

Свої позовні вимоги мотивувала тим, що вона разом із відповідачем з 01.08.98 р. до грудня 2004 року перебувала у шлюбі, під час якого в них народилася донька ОСОБА_3. Остання навчається на денній формі навчання, проживає з позивачкою і перебуває на утриманні позивачки.

За інформацією позивачки, відповідач офіційно працевлаштований у ТОВ «Н» та отримує дохід понад 20000 грн. щомісячно. У заяві про збільшення розміру позовних вимог позивачка також зазначила, що навчання доньки потребує значних матеріальних витрат, оскільки необхідно сплачувати кошти за навчання, проживання, харчування та проїзд в іншому місці, придбавати канцелярські прилади. Донька сторін навчається у Ягеллонському університеті м. Кракова на платній основі.

Розглянувши справу, вивчивши зібрані по справі докази, з'ясувавши дійсні обставини справи, суд виходив із такого.

Судом встановлено, що сторони згідно зі свідченням про народження є батьками ОСОБА_3.

Відповідно до довідки про продовження іноземцем навчання від 20.09.18 р. встановлено, що ОСОБА_3, зарахована на період з 01.10.17 р. до 31.10.20 р. на навчання першого ступеня стаціонарної форми навчання за напрямком «інформатика» на умовах оплати у Ягеллонському університеті у м. Кракові.

Підпунктом 3 п. 2 абз. 4 договору про умови оплати за навчання студентів-іноземців, які навчаються на платній основі в Ягеллонському університеті від 24.07.17 р., встановлено, що оплата навчання ОСОБА_3 за рік становить 6000 злотих.

Довідкою про продовження іноземцем навчання від 24.10.18 р. встановлено, що було здійснено оплату за навчання, а саме: за перший семестр — 3000 злотих, за другий семестр — 3000 злотих, за третій семестр — 3000 злотих.

Згідно з карткою даних студента ОСОБА_3 проживає у гуртожитку Ягеллонського університету на платній основі. У сумі за проживання у гуртожитку за період з 28.09.17 р. до 28.09.18 р. було сплачено 3958 злотих, що на день подання до суду заяви про збільшення розміру позовних вимог 29.11.18 р. еквівалентно 29051,72 грн.

Доданими до позовної заяви копіями проїзних документів підтверджується, що ОСОБА_3 здійснює часті переїзди між м. Львів, де вона проживає, та м. Краків, де вона навчається. Загальна сума витрат на дорогу становить 5809 грн. 48 коп.

Випискою щодо руху коштів з 12.09.17 р. до 26.10.18 р. встановлено, що вартість витрат ОСОБА_3 на харчування, книги, канцелярське приладдя за період з 01.10.17 р. до 21.11.18 р. становить 4586,36 злотих, що на день подання до суду заяви про збільшення розміру позовних вимог 29.11.18 р. еквівалентно 33663,89 грн.

Наведене свідчить про те, що донька сторін, яка продовжує навчання, потребує матеріальної допомоги.

Окрім цього, актом наданих послуг від 01.02.17 р. встановлено, що ОСОБА_3 у стоматологічній клініці були надані медичні послуги загальною вартістю 3701,00 грн.

При визначенні розміру аліментів суд ураховує розмір прожиткового мінімуму громадян, установлений законом на момент розгляду справи, потребу доньки в матеріальній допомозі, стан здоров'я і матеріальне становище відповідача, а також інші обставини, які мають значення для справи.

Ураховуючи наведене, суд дійшов висновку, що позов слід задовольнити в повному обсязі, тому з відповідача слід стягувати аліменти в розмірі 1/3 заробітку (доходу) платника аліментів щомісячно до досягнення дитиною 23 років, стягнути з відповідача на користь позивачки понесені витрати на навчання доньки ОСОБА_3 за період з 01.10.17 р. до 22.11.18 р. у сумі 69782 грн. 54 коп., а також додаткові витрати на утримання доньки ОСОБА_3 у розмірі 18500 грн.

² ЄДРСР. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/79318787.

Розглянемо приклад судової практики, **коли відповідач заперечує стягнення аліментів на підставі того, що з ним не було домовлено про навчання в іноземному навчальному закладі.**

Так, за матеріалами справи № 405/9009/18 (рішення Ленінського районного суду м. Кіровограда від 05.03.19 р.)³ ОСОБА_1 звернулася до суду з позовом, в якому просила стягнути з ОСОБА_2 на її користь аліменти на утримання повнолітньої доньки ОСОБА_3 в розмірі 1/4 частини усіх видів заробітку (доходу) до досягнення повнолітньою донькою 23 років, за умови, що вона буде продовжувати навчання.

На обґрунтування позовних вимог позивачка зазначила, що з відповідачем має спільну дитину — доньку ОСОБА_3, яка після розірвання шлюбу залишилася проживати разом із нею. Зазначила, що з 01.10.18 р. до 30.09.21 р. донька прийнята на навчання у стаціонарній формі до Вищої школи бізнесу м. Вроцлав (Польща), навчається, не працює, тому потребує матеріальної допомоги від батьків, при цьому відповідач не бере участі в утриманні доньки, не надає матеріальної допомоги, водночас позивачка, отримуючи мінімальну заробітну плату, не в змозі самостійно утримувати доньку.

Відповідач ОСОБА_2 в судовому засіданні позовні вимоги не визнав у повному обсязі та заперечив щодо позовних вимог позивачки, підтримав поданий ним відзив на позовну заяву, зареєстрований в суді 21.02.19 р. за вх. № 4429, на обґрунтування якого зазначив, що відповідно до наданих позивачкою документів (довідка про прийняття іноземця на навчання з Польщі, довідка з Вищої школи бізнесу в Польщі) донька з 25.07.18 р. реально проживає не з позивачкою, а у м. Вроцлав (Польща), а отже, ОСОБА_1 не має права подавати цей позов.

Також із позовних вимог вбачається, що ОСОБА_3 навчається на платній основі за межами України, однак відповідач як батько не давав своєї згоди на те, щоб донька їхала навчатися до Польщі, при цьому спеціальність, за якою вона навчається («Фінанси та бухгалтерський облік») можна було безоплатно (за рахунок бюджету) отримати в будь-якому іншому вищому навчальному закладі України та отримувати стипендію. Також відповідачу не відомо, чи має зазначений польський заклад відповідний рівень акредитації, чи виплачуються стипендії та якою є якість навчання.

За таких обставин відповідач вважає, що положення ст. 199 СК не можуть поширюватися на ситуацію, коли повнолітня дитина продовжує навчання за межами України в іноземному закладі. Крім того, відповідач зазначив, що на цей момент він не має можливості надавати матеріальну допомогу у вигляді аліментів своїй повнолітній доньці, оскільки після розірвання шлюбу з позивачкою він одружився та має двох дітей — синів ОСОБА_4 та ОСОБА_5, які є малолітніми і знаходяться на його утриманні, при цьому розмір його заробітної плати становить 4173 грн. Відповідач зазначив, що він не має можливості одночасно утримувати своїх малолітніх синів, себе і сплачувати аліменти повнолітній доньці, яка не захотіла безоплатно отримувати освіту в українському навчальному закладі, отримувати від держави стипендію, а з не зрозумілих для нього причин вибрала платне навчання за кордоном та ще й за спеціальністю, яку можна було отримати і в Україні. Враховуючи викладене, відповідач вважає, що заявлені позивачкою вимоги не підлягають задоволенню.

Суд дійшов висновку, що вимоги позивачки обґрунтовані, не суперечать законодавству, яке регулює сімейні правовідносини, та є такими, що підлягають частковому задоволенню.

При визначенні розміру аліментів одного з батьків суд бере до уваги можливість надання утримання другим із батьків. Аналізуючи викладені вище правові норми, судом визначається, що правовідносини з обов'язку батьків утримувати повнолітніх дочку/сина, які продовжують навчання, **не є продовженням безумовного обов'язку** батьків з утримання неповнолітніх дітей, більш того, вони регулюються самостійними нормами матеріального права, якими цей обов'язок установлений щодо обох батьків і залежить від умови можливості надавати матеріальну допомогу.

Судом встановлено наявність юридичних фактів, за яких виникає обов'язок батьків утримувати повнолітню дитину, яка продовжує навчання після досягнення повноліття, зокрема: досягнення ОСОБА_3 повноліття, 23 роки їй виповнюється 01.12.23 р., продовження ОСОБА_3 навчання у Вищій школі бізнесу в м. Вроцлав, потреба у зв'язку із продовженням навчання у матеріальній допомозі, зокрема, у зв'язку із проживанням та оплатою за надання освітніх послуг.

³ ЄДРСР. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/80964662.

Крім того, відповідач офіційно працевлаштований, працює в ТОВ на посаді вантажника. Дохід за період із серпня 2018 року до січня 2019 року склав 22983,00 грн., середньомісячний сукупний дохід за цей період становить 3750 грн., сума сплачених аліментів за цей період становить 3888,00 грн., при цьому, як зазначив відповідач, що не заперечувалося і позивачкою, зазначені аліменти сплачувалися на утримання доньки ОСОБА_3 до досягнення нею повноліття.

Судом також встановлено, що позивачка офіційно працевлаштована, працює в ФОП, на посаді продавець-консультант, і нарахований дохід за період із червня по листопад 2018 року склав 22490,00 грн.

При цьому, заперечуючи щодо заявлених позивачкою позовних вимог, відповідач зазначив, що на його утриманні знаходяться двоє малолітніх дітей, дружина. Більше того, виходячи з розміру його доходів, необхідності утримувати зазначених осіб і, крім того, оплачувати житлово-комунальні послуги, він (відповідач) позбавлений можливості сплачувати аліменти ще й на утримання повнолітньої доньки ОСОБА_3 на час навчання як у розмірі, визначеному позивачкою, так і в меншому розмірі.

На підставі вищевикладеного, оцінивши в сукупності наявні у справі докази, виходячи із законодавчо закріпленого обов'язку обох батьків утримувати повнолітню доньку, яка навчається і потребує у зв'язку з цим матеріальної допомоги, та враховуючи сімейний стан і матеріальне становище відповідача ОСОБА_2, наявність у відповідача на утриманні також двох малолітніх дітей, те, що відповідач ОСОБА_2 є молодію, здоровою, працездатною особою, та з урахуванням принципів справедливості, добросовісності та розумності, суд вважає, що *позовні вимоги позивачки про стягнення з відповідача аліментів у зв'язку з продовженням повнолітньою донькою навчання підлягають частковому задоволенню і стягненню з відповідача ОСОБА_2 на користь позивачки ОСОБА_1 аліментів на утримання повнолітньої доньки ОСОБА_3, яка продовжує навчання, у розмірі 1/10 частини всіх видів доходів (заробітку) щомісячно, на час навчання, починаючи з 17.12.18 р. і до закінчення ОСОБА_3 навчання, тобто до 30.09.2021 р., але не більше ніж до 23 років.*

Рішення в частині стягнення аліментів у межах місячного платежу підлягає негайному виконанню.

Розглянемо приклад судової практики в Україні про **зменшення розміру аліментів на утримання повнолітньої доньки, яка продовжує навчання.**

Відповідно до ст. 192 СК розмір аліментів, визначений за рішенням суду або домовленістю між батьками, може бути згодом зменшено або збільшено за рішенням суду за позовом платника або отримувача аліментів у разі зміни матеріального чи сімейного стану, погіршення або поліпшення здоров'я когось із них.

Так, за матеріалами справи № 569/885/18 (рішення Рівненського міського суду від 21.02.2019 р.)⁴ встановлено, що заочним рішенням Рівненського міського суду Рівненської області за цивільною справою № 569/3573/17 від 30.06.17 р. стягнуто з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_3 аліменти на утримання доньки ОСОБА_7 на період навчання в розмірі 1/3 частки всіх видів заробітку (доходу) щомісячно, починаючи з 02.03.17 р. до 30.09.19 р.

Заочним рішенням Рівненського міського суду Рівненської області від 30.06.17 р., що набрало законної сили 28.08.18 р., встановлено, що батьками ОСОБА_7 є ОСОБА_5 та ОСОБА_3, актовий запис № 354, зареєстрований відділом РАГС м. Рівне. ОСОБА_7 з 01.10.16 р. навчається на стаціонарному відділенні у Вищій школі фінансів та управління у Варшаві на факультеті суспільних наук на платній основі, стипендія не призначається. Строк закінчення навчання — 30.09.2019 р. Плата за навчання на першому курсі становить 3050 злотих. Крім того, забезпечення житлом проводиться на платній основі. За навчання у першому семестрі було оплачено 1525 злотих.

Позивач ОСОБА_5 працює водієм тролейбуса, розмір заробітної плати за період із серпня 2017 року по січень 2018 року становить 48000,69, сума сплачених аліментів за цей період складає 19729,02 грн.

Як зазначено в додаткових письмових поясненнях ОСОБА_1, останній перебуває у фактичних шлюбних стосунках із ОСОБА_8. Від спільного життя у них народилася донька ОСОБА_9, що підтверджується копією свідоцтва про народження.

Згідно з нотаріально посвідченою копією договору про сплату аліментів на дитину від 19.10.17 р., укладеного між батьками малолітньої дитини ОСОБА_9, —

⁴ ЄДРСР. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/80162101.

ОСОБА_1 (батько) та ОСОБА_8 (мати), встановлюється обов'язок батька сплачувати аліменти на утримання дитини в розмірі частки від доходу батька та одного прожиткового мінімуму на матір дитини щомісячно.

20.10.17 р. позивач ОСОБА_5 звернувся із письмовою заявою до директора КП із проханням стягувати з його доходу аліменти в розмірі j від його доходу на утримання доньки ОСОБА_9 та одного прожиткового мінімуму на матір дитини. Крім того, просив стягувати з його доходу 1500 грн. додаткових витрат на дитину на підставі договору про сплату аліментів на дитину від 19.10.17 р.

За правовою позицією Верховного Суду України, яка висловлена в постанові від 05.02.14 р. у справі № 6-143цс13, враховуючи зміст ст. 181, 192 СК, розмір аліментів, визначений рішенням суду, не вважається незмінним.

З аналізу цих правових норм вбачається, що при вирішенні питання про зменшення розміру аліментів слід з'ясовувати, чи змінилося матеріальне становище, сімейний стан і стан здоров'я сторін і чи впливає ця зміна на змогу сплачувати аліменти у вже визначеному розмірі. При цьому суд, враховуючи встановлені обставини і сукупність належних та допустимих доказів, за наявності підстав щодо неможливості сплачувати аліменти у вже визначеному розмірі, може вирішити питання щодо зменшення розміру аліментів.

Під зміною матеріального становища розуміється, зокрема, погіршення майнового положення платника аліментів. Свідченням матеріального становища платника аліментів є величина витрат на утримання себе і членів своєї сім'ї.

Під зміною сімейного стану розуміється поява у сім'ї платника або отримувача аліментів осіб, яким вони за законом зобов'язані надавати утримання та які фактично знаходяться на їх утриманні.

Вирішуючи питання щодо зменшення розміру аліментів, суд ураховує те, що відповідач є працездатною особою, має на утриманні малолітню доньку ОСОБА_9, на яку сплачує аліменти, і сплачує аліменти на утримання матері дитини ОСОБА_8.

За таких обставин, зважаючи на повідомлені сторонами в судовому засіданні обставини та надані на їх підтвердження докази, судом при ухваленні рішення враховується наявність у позивача на утриманні мате-

рі його малолітньої дитини ОСОБА_8, яка не працює, та малолітньої дитини ОСОБА_9.

Суд доходить висновку про необхідність зменшення розміру аліментів, призначених рішенням Рівненського міського суду Рівненської області від 30.06.17 р. в розмірі 1/3 частки всіх видів заробітку (доходу) ОСОБА_1, та стягнення з ОСОБА_1 на користь ОСОБА_3 аліментів на утримання повнолітньої доньки ОСОБА_7, яка продовжує навчання, в розмірі 1/6 частки всіх видів заробітку (доходу) платника аліментів щомісячно, починаючи з дня набрання рішенням законної сили і до закінчення ОСОБА_7 навчання 30.09.19 р.

Проаналізуємо приклад судової практики в Україні **про стягнення додаткових витрат на утримання дитини.**

Відповідно до правового висновку, викладеного в постанові Верховного Суду України у справі № 6-1489цс17 від 13.09.17 р., положення ст. 185 СК стосується особливих обставин, приблизний перелік яких надається у цій статті. До таких особливих обставин закон відносить насамперед випадки, коли дитина, яка знаходиться на утриманні батьків, потребує додаткових витрат, у тому числі у зв'язку з розвитком певних її здібностей. Визначення таких особливих обставин належить до компетенції суду, і вони є індивідуальними в кожному конкретному випадку.

Виходячи з аналізу ст. 185 СК, додаткові витрати присуджуються на дитину за наявності в одного з батьків, з яким проживає дитина, додаткових витрат, викликаних особливими обставинами, зокрема необхідністю розвитку дитини за умови, якщо в неї є здібності й таланти, у зв'язку із хронічною хворобою дитини, її лікуванням, каліцтвом тощо. Наявність таких витрат має довести особа, що заявляє позовні вимоги про стягнення додаткових витрат. Ці кошти є додатковими, на відміну від аліментів, які сплачуються одним із батьків.

Так, за матеріалами справи № 159/6194/18 (рішення Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 29.05.19 р.)⁵ встановлено, що на підставі рішення Ковельського міськрайонного суду Волинської області від 17.05.17 р. з відповідача на користь позивачки стягуються аліменти на утримання неповнолітнього сина ОСОБА_3 в розмірі 1000 гривень щомісячно,

⁵ ЄДРСР. URL: reyestr.court.gov.ua/Review/82038659.

починаючи з 16.03.17 р. і до досягнення дитиною повноліття. Позивачка зазначає, що відповідач вчасно сплачує аліменти на утримання сина, однак не бере участі в додаткових витратах на дитину.

Для розвитку здібностей сина позивачка несе додаткові витрати, пов'язані з навчанням дитини за кордоном. Так, вона влаштувала сина на навчання до Школи вмиль у м. Любартів (Польща) і понесла у зв'язку з цим витрати. А саме на виготовлення необхідних документів нею були витрачені кошти в сумі 1300 польських злотих та 500 євро, які еквівалентні 25609,00 гривням. Крім цього, позивачкою були понесені витрати на лікування сина в інфекційному відділенні К-кої ЦРЛ в період з 04.06.18 р. до 09.06.18 р., сума витрачених коштів на лікування складає 1621,97 грн.

Також позивачкою у зв'язку з навчанням сина за кордоном додатково був придбаний для нього одяг на суму 3394,80 грн. та мобільний телефон, вартість якого складає 3237 грн. Посилаючись на норми ст. 185 СК, позивачка просила стягнути з відповідача на її користь половину понесених нею додаткових витрат на дитину в сумі 16930,98 грн.

Відповідач зазначає, що він також бере участь у додаткових витратах на дитину. Для виїзду сина за кордон він оплатив послуги візового центру в сумі понад 5000 грн., купував квитки, двічі супроводжував сина до місця навчання. Що стосується витрат позивачки на облаштування сина на навчання за кордоном, то вони не були необхідними і не були погоджені з ним. До того ж витрати, пов'язані з укладенням договору про надання інформаційно-консультативних послуг, згідно з яким позивачці були надані консультації та методична допомога в підготовці документів, забезпечення поселення в гуртожитку сина тощо, не є витратами, що викликані особливими обставинами в розумінні ст. 185 СК, та не можуть бути розцінені як додаткові витрати.

Такі витрати мають покриватися аліментами, які він вчасно сплачує. До витрат, понесених на лікування сина, позивачка безпідставно віднесла її витрати на благодійну допомогу, яка є добровільною. При цьому відповідач зазначив, що він теж купував ліки, супроводжував сина до лікарні. Позовні вимоги щодо стягнення половини коштів, витрачених позивачкою на придбання одягу та мобільного телефону, відповідач не визнав, оскільки такі витрати не є додатковими та їх стягнення не передбачене ст. 185

СК. Відповідач зауважив, що розмір його заробітку невисокий, він хворіє та змушений періодично проходити лікування. Просив урахувати зазначені обставини та в задоволенні позову відмовити з мотивів його безпідставності.

На підтвердження понесених додаткових витрат на дитину позивачка надала договір про надання інформаційно-консультативних послуг від 18.10.18 р., укладений між нею та приватним підприємцем ОСОБА_6, згідно з яким позивачці були надані інформаційно-консультаційні послуги з питань, пов'язаних із навчанням за кордоном (у Польщі).

Згідно з копією квитанції до прибуткового касового ордера від 24.10.18 р. № 517 позивачка сплатила кошти за надання інформаційно-консультаційних послуг відповідно до договору від 18.10.18 р. у сумі 1300 злотих та 500 євро.

Відповідно до договору ці кошти були сплачені за надання послуг, пов'язаних із наданням консультацій із питань оформлення документів, сприяння в отриманні візи, забезпечення супроводу, надання допомоги в перекладі, нотаріальному підтвердженні та легалізації документів про освіту на території Польщі, формування пакета документів для вступу тощо (розділ 2 договору).

Згідно зі ст. 157 СК питання виховання дитини вирішується батьками спільно.

Позивачка не довела, що вона погоджувала з відповідачем витрати, пов'язані з укладенням зазначеного договору, зокрема, розмір цих витрат та їх необхідність. Таке погодження було необхідним, оскільки понесені позивачкою витрати не є витратами, без яких неможливо обійтися, і вони не обов'язково мали бути понесені саме в тому розмірі, в якому були понесені.

Надані позивачці послуги, звичайно, зекономили її час, дозволили прискорити процедури, але ж і коштували ці послуги відповідно. Оскільки вартість послуг була істотною і ці послуги не були конче необхідними, *позивачка, перш ніж нести витрати, мала погодити це питання з відповідачем*. Тоді б відповідач мав можливість знайти шлях, щоб уникнути цих витрат або зменшити їх розмір.

Суд також вважає, що зазначені витрати не є витратами, які зумовлені особливими обставинами, та не належать до додаткових витрат у розумінні ст. 185 СК. Ці витрати мають покриватися за рахунок аліментів, які сплачує відповідач.

Як видно з довідки про прийняття іноземця до школи від 25.10.18 р., ОСОБА_7 є учнем 2-го класу Галузевої школи I ступеня у Школі вмінь у м. Любартові (Польща) за спеціальністю «Механік транспортних засобів». Період навчання з 01.11.18 р. до 30.06.21 р.

Судом установлено та не заперечується позивачкою, що відповідач сплачує на користь позивачки аліменти на утримання неповнолітнього сина в сумі 1000 гривень щомісяця. Заборгованість зі сплати аліментів відсутня.

Дитина сторін навчається у закладі, подібному до вітчизняних закладів професійно-технічної освіти, за доволі поширеною спеціальністю «Механік транспортних засобів». Тобто навчання дитини у цьому випадку є звичайним здобуттям професійних навиків. Таке здобуття і витрати на нього не можуть бути віднесені до особливих обставин, це звичайні обставини, характерні для кожної дитини. Кожна дитина має здобути поширений професійний навик.

За наведених обставин суд *доходить висновку, що позовні вимоги у частині стягнення з відповідача половини витрат у сумі 25609 грн. на організацію влаштування сина до навчального закладу в Польщі задоволенню не підлягають.*

Також позивачкою заявлені вимоги про стягнення з відповідача половини понесених нею додаткових витрат на дитину, які зумовлені виїздом дитини на навчання, на придбання одягу та мобільного телефону.

Суд виходить із того, що *витрати на придбання одягу та мобільного телефону також не є додатковими витратами* в розумінні ст. 185 СК. Одяг і мобільний телефон належать до повсякденних речей, витрати на які мають покриватися за рахунок аліментів. Тому суд *відмовляє у відшкодуванні цих витрат.*

Позивачка просила також стягнути з відповідача додаткові витрати у зв'язку з хворобою сина.

На підтвердження цих витрат вона зазначає, що неповнолітній син сторін знаходився на стаціонарному лікуванні. Позивачка надала суду належні та допустимі докази того, що неповнолітній син сторін мав проблеми зі здоров'ям, потребував лікування і вона у зв'язку з цим понесла додаткові витрати на придбання ліків.

Враховуючи, що батьки мають рівні права та обов'язки щодо дітей, у тому числі й щодо витрат на їх розвиток і лікування, витрати, пов'язані з хворобою неповнолітнього сина сторін документаль-

но підтверджені та фактично понесені позивачкою, а отже, підлягають стягненню з відповідача в розмірі 772,98 грн., що складає половину від понесених витрат.

05.06.18 р. позивачкою сплачені кошти в сумі 76 грн. як благодійна допомога. Суд не вбачає підстав для стягнення з відповідача половини витрат позивача на благодійну допомогу, оскільки ці витрати не є оплатою за лікування дитини, а є добровільним внеском позивачки на розвиток медичного закладу.

Наприкінці зауважимо, що:

— при визначенні розміру аліментів суд ураховує розмір прожиткового мінімуму громадян, установленний законом станом на час розгляду справи, потребу доньки/сина в матеріальній допомозі, стан здоров'я і матеріальне становище відповідача, а також інші обставини, які мають значення для справи;

— для суду не має значення, що той із батьків, з якого стягуються аліменти, не давав своєї згоди на те, щоб дитина їхала навчатися за кордон;

— правовідносини з обов'язку батьків утримувати повнолітніх дочку/сина, які продовжують навчання, не є продовженням безумовного обов'язку батьків з утримання неповнолітніх дітей, більш того, вони регулюються самостійними нормами матеріального права, якими цей обов'язок установлений щодо обох батьків і залежить від умови можливості надавати матеріальну допомогу;

— якщо суд установить, що матеріальне становище платника аліментів не дозволяє йому утримувати дитину, він може зменшити розмір аліментів (частку заробітку (доходу), яка буде стягуватися як аліменти на дитину), що підлягає стягненню із платника аліментів;

— якщо суд установить, що навчання дитини є звичайним здобуттям професійних навиків, витрати на навчання не можуть бути віднесені до особливих обставин, оскільки ці обставини є звичайними, характерними для кожної дитини. Особливими обставини є тоді, коли дитина виявила незвичайні здібності, таланти, які потребують розвитку, а отже, і додаткових витрат. Це можуть бути загальнонавчальні творчі досягнення дитини, помітні наукові, спортивні досягнення тощо.

тема:

**Ключові
питання
засідання
Ради адвокатів
України**

с. 3

**Відбулося
засідання
Ради старійшин
при НААУ**

с. 3

**Проведено
нараду
з головами
Рад адвокатів
та КДКА регіонів**

с. 4

**Нова система
підвищення
кваліфікації
вирішує
проблему
«ГОНИТВИ
за балами»**

с. 7

Л. Белкін

Гарантії інвесторам за Законом України
«Про інвестиційну діяльність»..... 29

О. Печений

Проблемні питання конкуренції договірних
і недоговірних вимог у судовій практиці..... 32

О. Розгон

Стягнення аліментів на утримання повнолітніх
доньки або сина, що продовжують навчання
за кордоном 40

Господарські справи

Р. Никітенко

Особливості роботи міжнародного арбітражного
центру Сінгапуру: що потрібно знати українському
адвокату 48

Земельне законодавство

К. Рибалко

Першочергове право власності на землю:
нормативно-правові акценти для надання pro bono
допомоги окремим соціальним категоріям громадян..... 54

Судова практика

Огляд судової практики Верховного Суду..... 59

Історія адвокатури

У Ніжині відкрито навчальну аудиторію імені
адвоката Олександра Кониського 62

І. Василик

Адвокат Казимир (Климентій) Шептицький — граф,
архимандрит, праведник світу 63

Головний редактор

Ізовітова Л. П.

Редактор

Ковтун М. С.

Загальний дизайн

Гладченко Ю. О.

Відповідальний випускаючий

Олійник Е. М.

Реєстраційне свідоцтво:

серія KB № 20370-10170P

ВидавецьТОВ «Видавничий будинок
«Фактор»**Редакція:**

вул. Сумська, 106а,
м. Харків, 61002, Україна
тел.: (057) 76-500-76
e-mail: mskovtyn@gmail.com
www.id.factor.ua

Віддруковано

згідно з наданим
оригінал-макетом
у друкарні «Фактор-Друк»,
вул. Саратовська, 51,
м. Харків, 61030, Україна
тел.: (057) 717-53-55

Номер замовлення

08254

Загальний тираж видання

4300 екз.

Передплатний індекс: 86385**Періодичність виходу**

раз на місяць

Дата виходу

14.10.2019 р.

© ТОВ «Видавничий будинок «Фактор»,
2019.

Усі права на публікації захищені.
Відтворення та поширення
(розповсюдження) у будь-який спосіб
творів (окремих частин творів),
розміщених у бюлетені «Вісник
Національної асоціації адвокатів
України», допускається лише
за дозволом Національної асоціації
адвокатів України. При відтворенні
матеріалів, що містяться у бюлетені
«Вісник Національної асоціації адвокатів
України», посилання на видання
і вказівка імені (псевдоніма) автора
твору обов'язкові.